

Inteligența Artificială

Universitatea Politehnica București
Anul universitar 2013-2014

Adina Magda Florea
curs.cs.pub.ro

Curs 7

Modelul cunostintelor structurate

- Retele semantice
- Unitati
- Web semantic

1. Modelul *RETELELOR SEMANTICE*

- primul model structurat de reprezentare a cunostintelor
- introdus pentru a descrie semantica cuvintelor si a propozitiilor limbajului natural
- folosit ca metoda de reprezentare a cunostintelor in sistemele bazate pe cunostinte

1.1 Baza de cunostinte

- Radu i-a trimis Ioanei o scrisoare.
 - Radu este student.
 - Ioana este eleva.
 - Adresa lui Radu este Luterana, 15.
-
- Ocupatie (radu, student)
 - Ocupatie (ioana, eleva)
 - Trimite (radu, ioana, scrisoare)
 - Adresa (radu, luterana - 15)

Gruparea in entitati

- Radu
 - Ocupatie (radu, student)
 - Trimite (radu, ioana, scrisoare)
 - Adresa (radu, luterana - 15)
- Ioana
 - Ocupatie (ioana, eleva)
 - Trimite (radu, ioana, scrisoare)

Radu

Ocupatie:	student
Adresa:	luterana-15

Ioana

Ocupatie:	elev
-----------	------

$(\exists x)(\text{ISA}(x, \text{eveniment - trimiter}) \wedge \text{Expeditor}(x, \text{radu}) \wedge$
 $\text{Destinatar}(x, \text{ioana}) \wedge \text{Obiect}(x, \text{scrisoare}))$

Predicatul ISA indica apartenenta

unui obiect la o multime.

$\text{ISA}(t_1, \text{eveniment - trimiter}) \wedge$
 $\text{Expeditor}(t_1, \text{radu}) \wedge$
 $\text{Destinatar}(t_1, \text{ioana}) \wedge$
 $\text{Obiect}(t_1, \text{scrisoare})$

Radu

ISA: Persoana
Ocupatie: student
Adresa: Iuterana-15

Ioana

ISA: Persoana
Ocupatie: elev

T1

ISA: Eveniment-trimitere
Expeditor: Radu
Destinatar: Ioana
Obiect: scrisoare

Predicatul AKO descrie
incluziunea unei multimi intr-o
alta multime

$(\forall x) (\text{Eveniment} - \text{trimitere}(x) \rightarrow \text{AKO}(x, \text{Eveniment}))$

$(\forall x) (\text{Persoana}(x) \rightarrow \text{AKO}(x, \text{Fiinta}))$

Eveniment-trimiterere

AKO:	Eveniment
Expeditor:	Persoana
Destinatar:	Persoana
Obiect:	ClasaObiect

Persoana

AKO:	Fiinta
Ocupatie:	(student, elev, inginer)
Adresa:	string

Relatie individual-generic, sau instanta-clasa,
notata **ISA** (prescurtare de la IS A).

Relatia generic-generic, sau subclasa-clasa,
notata **AKO** (prescurtare de la A Kind Of).

Obiecte particulare / obiecte generice

Sloturi

Inferente specifice

Mostenirea proprietatilor (atributelor) :

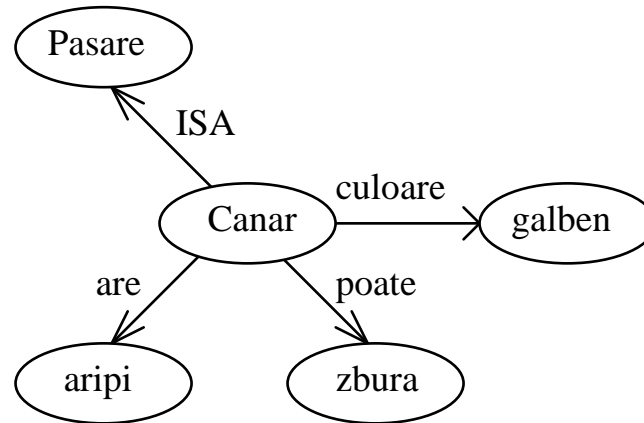
1) Mostenirii proprietatilor de la clasa la instanta:

Daca un obiect O_1 este o particularizare (legat prin relatia ISA) a unui obiect generic O si obiectul O are un atribut (proprietate) A , atunci si instanta O_1 are atributul A .

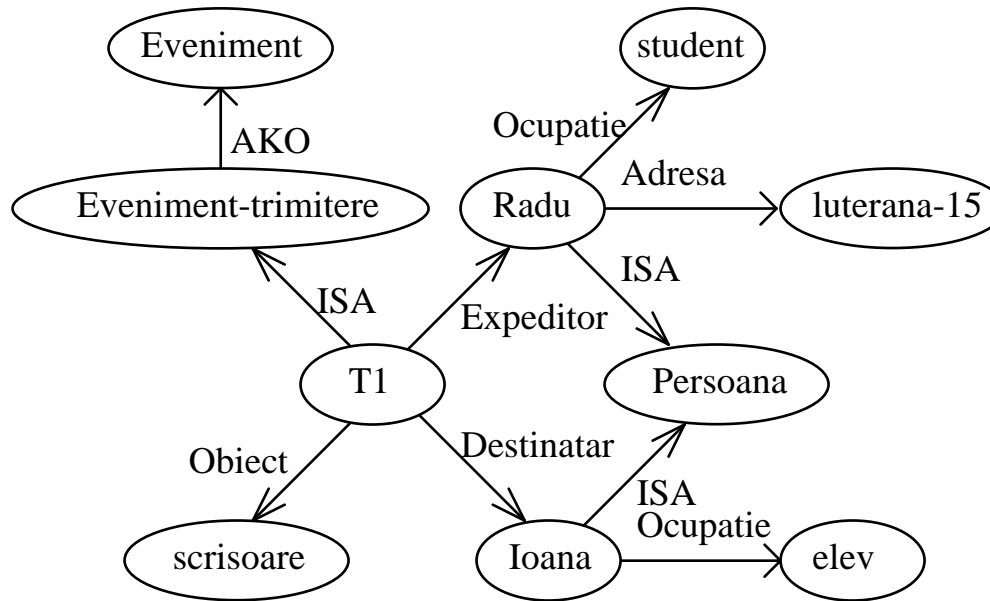
2) Aplicarea mostenirii proprietatilor intre o clasa si o superclasa, de-a lungul unei relatii sau a unui lant de relatii AKO

Daca o clasa C_1 este o subclasa a unei clase C (legata prin una sau mai multe relatii AKO) si clasa C are proprietatea A , atunci clasa C_1 are de asemenea proprietatea (atributul) A .

1.2 Retele semantice

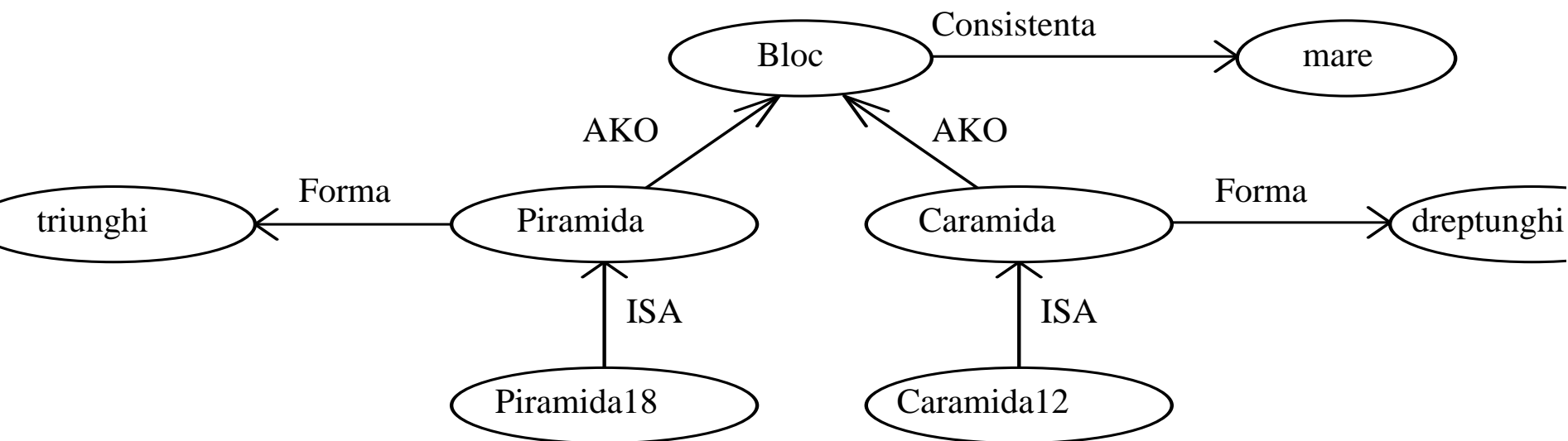

(a)

(b)

Inferente specifice rețelelor semantice

M o s t e n i r e a v a l o r i l o r i n r e t e l e s e m a n t i c e

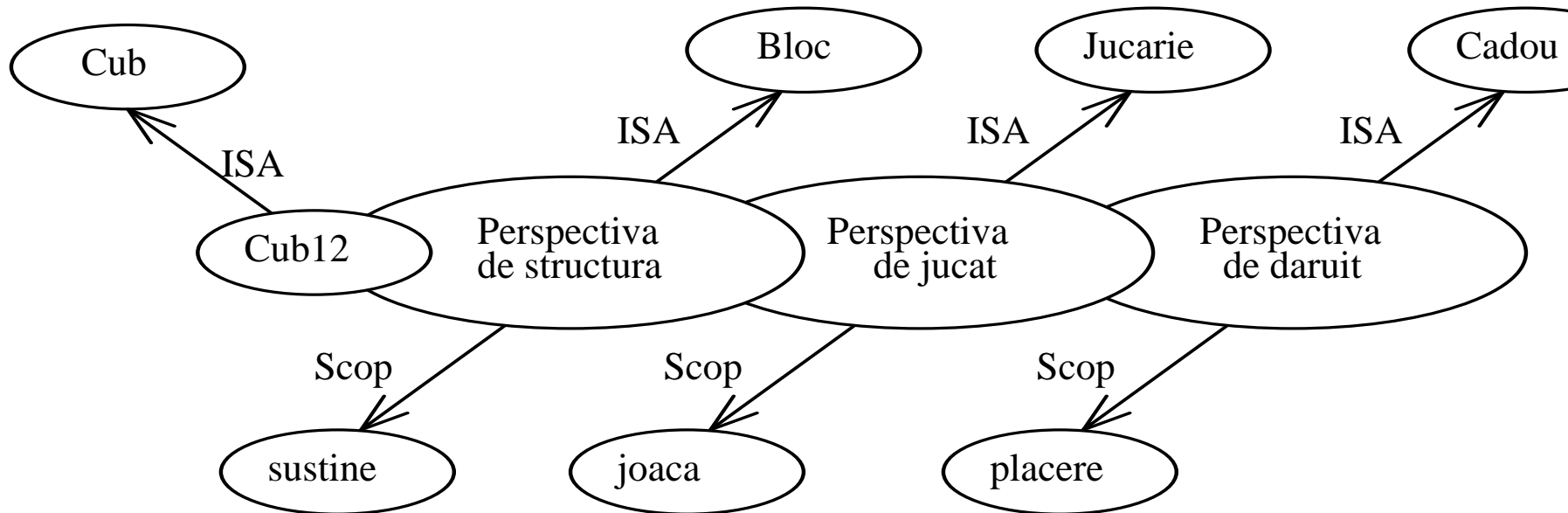
Algoritm: **Mostenirea valorilor atributelor** intr-o ierarhie de clase
Algoritmul determina valoarea unui atribut A al unei instante O

DetVal (O, A, V)

1. Formeaza o lista L cu nodul O si toate nodurile legate de O prin relatia ISA
 2. **cat timp** L != [] **executa**
 - 2.1. Elimina primul nod, N, din lista L
 - 2.2. **daca** atributul A al nodului N are valoarea V **atunci**
 - 2.2.1. Depune V in nodul punctat de atributul A al obiectului O
 - 2.2.3. **intoarce** SUCCES
 - 2.3. Adauga toate nodurile legate prin relatia AKO de nodul N, la sfirsitul listei L
 3. **intoarce** INSUCCES
- sfarsit.**

Perspective

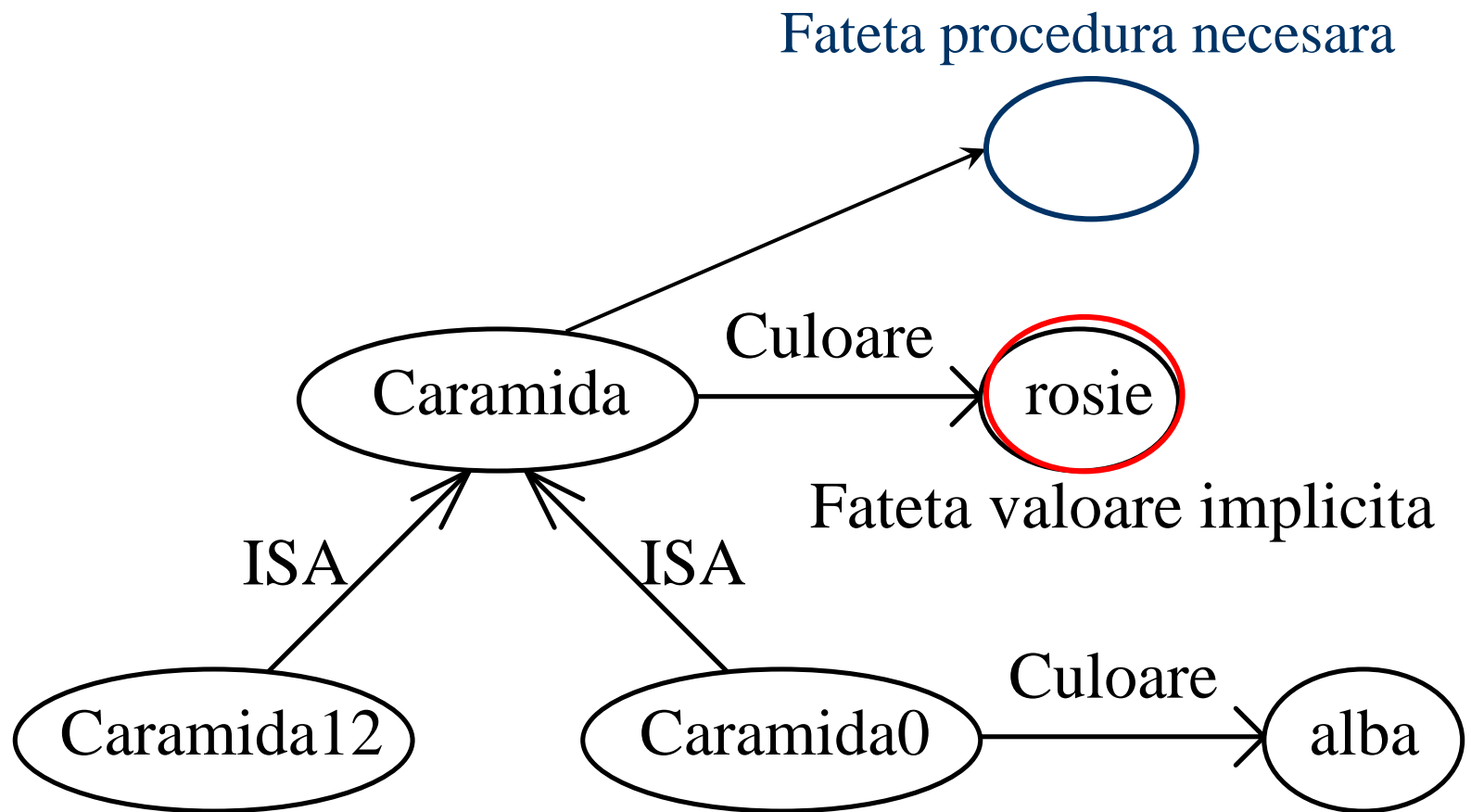
- Perspectiva - un obiect poate avea sensuri diferite in contexte diferite

Utilizarea perspectivelor in retelele semantice

Fatete

- Caracteristici asociate atributelor din retea
- Modalitati de considerare a valorilor unor attribute
- **Fateta valoare** - valoarea obisnuita a unui atribut
- **Fateta valoare implicita** - caracterizeaza tipic valoarea unui atribut
- **Fateta procedura necesara** - contine o procedura sau o functie care poate calcula valoarea atributului pe baza valorii altor attribute

**Mostenirea valorilor implicite in retele semantice
si a valorilor procedura necesara**

Algoritm: **Mostenirea valorilor implicite** ale atributelor intr-o ierarhie de clase
Algoritmul determina valoarea unui atribut A al unei instante O

DetVallmp(O, A, V)

1. Formeaza o lista L cu nodul O si toate nodurile legate de O prin relatia ISA
 2. **cat timp** L != [] **executa**
 - 2.1. Elimina primul nod, N, din lista L
 - 2.2. **daca** atributul A al nodului N are valoarea implicita V
 atunci
 - 2.2.1. Depune V in nodul punctat de atributul A al obiectului O
 - 2.2.3. **intoarce** SUCCES
 - 2.3. Adauga toate nodurile legate prin relatia AKO de nodul N, la sfirsitul listei L
 3. **intoarce** INSUCCES
- sfarsit.**

1.3. Strategii de control

- Strategia de control indica ordinea de aplicare a inferentelor si modul de inspectare a rețelei
- Doua strategii de control de baza
 - Strategia N
 - Strategia Z

Strategia N

Algorithm: Strategia N de determinare a valorii unui atribut
 Algoritmul determina valoarea unui atribut A al unei instante O utilizind strategia N.

DetValN (O, A, V)

1. **daca** DetVal (O,A,V) = SUCCES
 atunci intoarce SUCCES
 2. **daca** DetVallmp (O,A,V) = SUCCES
 atunci intoarce SUCCES
 3. **daca** DetProcNec (O,A,V) = SUCCES
 atunci intoarce SUCCES
 4. **intoarce** INSUCCES
- sfarsit.**

Strategia Z

Algorithm: Strategia Z de determinare a valorii unui atribut.
Algoritmul determina valoarea unui atribut A al unei instante O utilizind strategia Z.

DetValZ (O, A, V)

1. Formeaza o lista L cu nodul O si toate nodurile legate de O prin relatia ISA
2. **cat timp** L != [] **executa**
 - 2.1. Elimina primul nod, N, din lista L
 - 2.2. **daca** fateta valoare a atributului A a nodului N este V
atunci
 - 2.2.1. Depune V in nodul punctat de atributul A al obiectului O
 - 2.2.2. **intoarce** SUCCES

- 2.3. **daca** fateta valoare implicita a atributului A a
 nodului N este V
 atunci
- 2.3.1. Depune V in nodul punctat de atributul A al
 obiectului O
- 2.3.2. **intoarce** SUCCES
- 2.4. **daca** fateta procedura necesara a atributului A a
 nodului N este proc (A_1, \dots, A_n, V)
 atunci
- 2.4.1. Determina valorile atributelor A_1, \dots, A_n ale
 instantei O
- 2.4.2. **daca** s-au gasit valori pentru A_1, \dots, A_n
 atunci
- i. **executa** proc (A_1, \dots, A_n, V)
- ii. Depune V in nodul punctat de
 atributul A al obiectului O
- iii. **intoarce** SUCCES

3. **intoarce** INSUCCES
sfarsit.

2. Modelul Unitatilor

- **Unitate** - colectie de attribute (sloturi), cu valori asociate si posibile restrictii asupra valorilor, ce descriu un obiect al universului problemei
- Unitatile pot desemna
 - **obiecte generice**
 - **instante**

2.1 Reprezentarea relatiilor

- Retele semantice

- AKO

- ISA

- Unitati

- SuperClasses

- SubClasses

- MemberOf

Un obiect particular poate fi o instanta care partine mai multor unitati generice, iar o unitate generica poate fi subclasa a mai multor clase

taxonomia de unitati poate fi graf.

Sloturi

- Fiecare slot are un nume si una sau mai multe valori
- **Tipuri de sloturi**
 - sloturi membru - **MemberSlot** - descriu attributele fiecarui membru al clasei
 - sloturi proprii - **OwnSlot** - descriu attributele ce caracterizeaza clasa ca un intreg

Unit Camion

SuperClasses: Vehicul

SubClasses: CamionMare, CamionMediu, CamionMic

MemberOf: ObiecteFizice

Unit CamionMare

SuperClasses: Camion

SubClasses: CamionMareRosu, CamionMareRemorca

Unit CamionMareRosu

SuperClasses: CamionMare

MemberSlot: Sofer

Value: necunoscut

MemberSlot: Inaltime

Value: necunoscut

MemberSlot: Culoare

Value: rosie

MemberSlot: Pret

Value: necunoscut

OwnSlot: CelMaiMare

Value: CMR10

OwnSlot: CelMaiScump

Value: CMR210

Unit CMR1

MemberOf: CamionMareRosu, ProprietateFirmaX

OwnSlot: Sofer

Value: Paul

OwnSlot: Inaltime

Value: 1.75

OwnSlot: Culoare

Value: rosie

OwnSlot: Pret

Value: 30 000

OwnSlot: Proprietar

Value: X

Unit CMR2

MemberOf: CamionMareRosu

OwnSlot: Sofer

Value: Tudor

OwnSlot: Inaltime

Value: 1.80

OwnSlot: Culoare

Value: rosie

OwnSlot: Pret

Value: 50 000

2.2 Reguli de mostenire

- In urma mostenirii atributelor de la clasa la instanta, sloturile membru ale clasei devin sloturi proprii ale instantei, iar sloturile proprii ale clasei nu se mostenesc la instante.
- Orice slot membru al unei clase este mostenit de subclasele descendente din acea clasa, in urma mostenirii atributelor de la clasa la subclasa

Fatete

- Fatete - modalitati de reprezentare a proprietatilor atributelor
- Tipuri de fatete
 - **fateta valoare**
 - **fateta domeniu de valori**
 - **fatete ce descriu restrictii**
 - **fateta valoare implicita**
 - **fateta mostenire**
 - **fateta valoare activa**
 - **fateta comentariu**

Unit CamionMareRosu

SuperClasses: CamionMare

MemberSlot: Sofer

Value: necunoscut /*fateta valoare */

ValueClass: Persoana /*fateta domeniu de
valori; indica unitatea Persoana */

Cardinality: 2 /*fateta numar de valori;
un camion poate avea doi soferi posibili */

Default: Paul /*fateta valoare implicita*/

Restrict: (oneof Paul, Tudor, Gelu, Mihai, Barbu)
/*fateta de descriere a restrictiei */

MemberSlot: Inaltime

Value: necunoscut

ValueClass: real

Cardinality: 1

Restrict: X.Inaltime > 1.50

MemberSlot: Culoare

Value: rosie

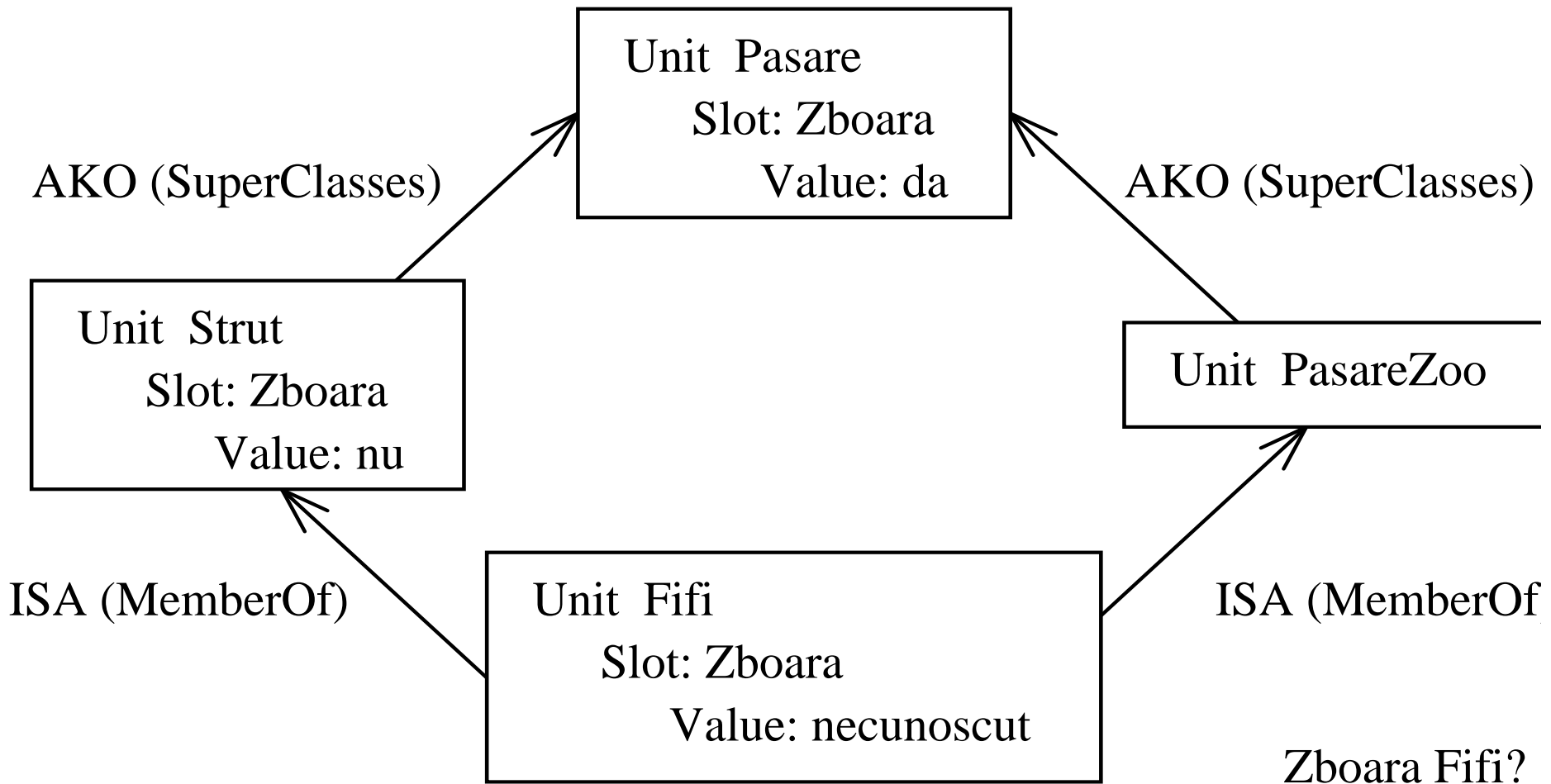
ValueClass: string

Cardinality: 1

Comment: "Culoarea tuturor membrilor unitatii"
/*fateta comentariu */

2.3 Inferente specifice unitatilor

- Forma de inferenta specifica - **mostenirea atributelor**
- Forma **taxonomiei de unitati** este un **graf orientat aciclic**, in care exista o relatie de ordine partiala impusa de relatiile **ISA** sau **MemberOf** si **AKO** sau **Subclass/Superclass** (relatii ierarhice)

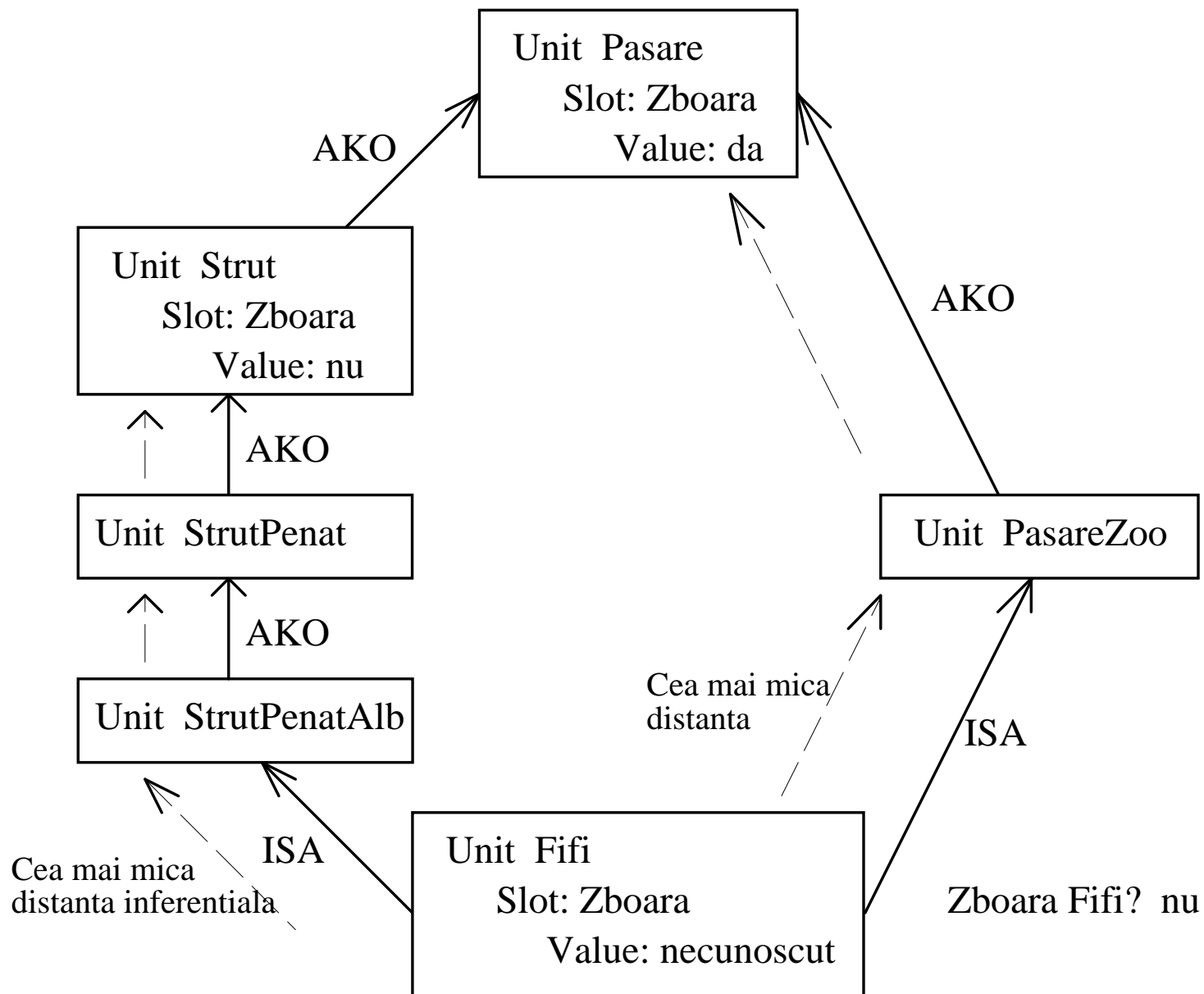

Taxonomie de unitati de tip graf orientat aciclic

Probleme

Mosteniri multiple de attribute

- **Distanta dintre unitati** - se foloseste lungimea caii intre unitatea curenta U pentru care se doreste aflarea valorii slotului S si unitatea U' unde s-a gasit aceasta valoare, considerind corecta valoarea slotului din unitatea cea mai apropiata de unitatea U

Mosteniri multiple de attribute

Distanta inferentiala

- **Clasa1** este mai aproape de **Clasa2** decat de **Clasa3** daca si numai daca **Clasa1** are o cale inferentiala care trece prin **Clasa2** spre **Clasa3**.
- **Clasa1** este mai aproape de **Clasa2** decat de **Clasa3** daca **Clasa2** este intre **Clasa1** si **Clasa3** de-a lungul unui lant de relatii ierarhice.

Algoritm: **Mostenirea atributelor bazata pe distanta inferentiala**

Algoritmul determina valoarea V a slotului S al unitatii U

1. Formeaza o lista L cu unitatea U si toate unitatile legate de U prin relatia MemberOf
2. Formeaza o lista de candidati CAND = []
3. **cat timp** L != [] **executa**
 - 3.1. Elimina prima unitate, X, din lista L
 - 3.2. **daca** slotul S al lui X are valoare
 atunci CAND = CAND \cup {X}
 - 3.3. **altfel** adauga in lista L toate unitatile legate de X prin relatia SuperClass
4. **pentru** fiecare unitate C \in CAND **executa**
 - 4.1. Verifica daca exista un alt element C' \in CAND cu o distanta inferentiala fata de U mai mica decat cea a lui C
 - 4.2. **daca** C' exista
 atunci elimina C din CAND

5. **daca** card (CAND) = 0
 atunci intoarce INSUCCES /* nu s-a gasit valoare pentru S */
 6. **daca** card (CAND) = 1
 atunci
 - 6.1. Fie C1 unicul element al listei CAND
 - 6.2. Depune valoarea slotului S al lui C1 ca valoare a slotului S al lui U
 - 6.3. **intoarce** SUCCES
 7. **daca** card (CAND) > 1 /* contradictie, S este monovaloare */
 atunci intoarce CONTRADICTIE
- sfarsit.**

2.4 Reprezentari combinate

Baza de cunostinte formata din:

- cunostinte declarative: unitati
- cunostinte procedurale: reguli

daca Camion.Inaltime > 2

si Camion.Culoare = rosu

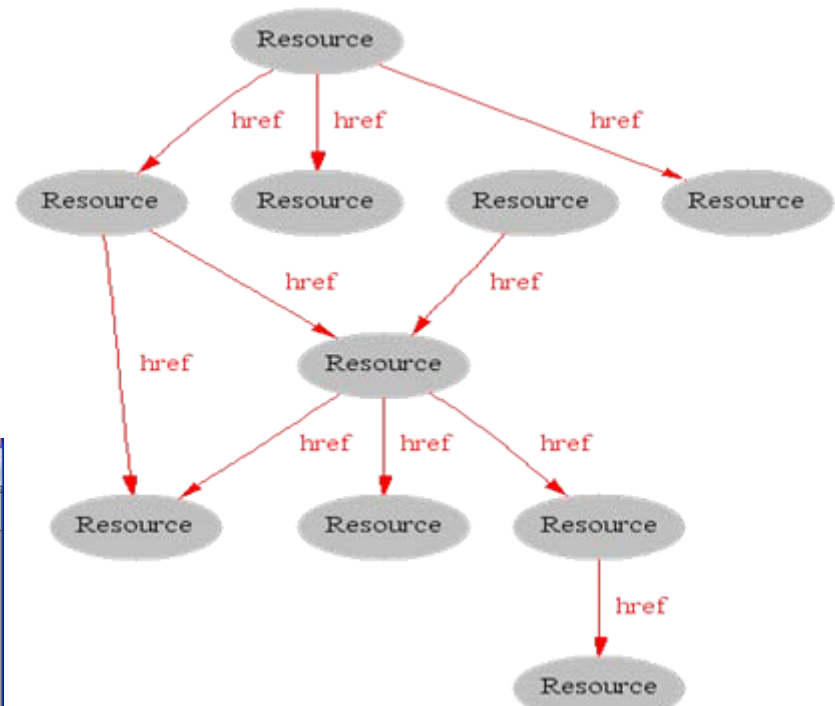
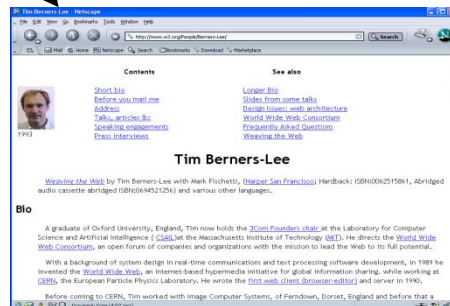
atunci

Camion.Pret = 1000

Inferente in sistem: specifice unitati si specifice reguli

3. Web semantic

- Astazi avem web sintactic
- Markup se refera la:
 - afisarea informatiei (dim. font, culoare, etc.)
 - Hhyper-linkuri pt a lega continut

Web semantic

- Semantic Web
 - Necesita o reprezentare a continutului
 - Semantica – cum reprezentam?
- Adnotari
- Conventii asupra semnificatiei adnotarilor
- Utilizarea **ontologiilor** pt a specifica adnotarile
 - Vocabular de termeni
 - Noi termeni care se formeaza din cei exsistenti + relatii intre termeni
 - Semantica specificata formal

3.1 Ontologie

- In stiinta calculatoarelor o **ontologie** este o **reprezentare formala a unei multimi de concepte** dintr-un anumit domeniu impreuna cu **relatiile** dintre aceste concepte
- O ontologie contine:
 - o **descriere ierarhica** a celor mai importante concepte dintr-un domeniu
 - descrie **principalele proprietati** ale fiecarui concept pe baza unui mecanism de tip atribut-valoare
 - **indivizii** din domeniul de interes sunt asignati unuia sau mai multor concepte in scopul de a le da un tip corespunzator.

Descrierea unei ontologii

- Limbaje bazate pe logica cu predicate – CycL, F-logic, OCML, Ontolingua;
- Limbaje bazate pe web - DAML+OIL, OWL, RDF, RDF Schema, SHOE;
- Limbaje bazate pe logici de descriere: OWL

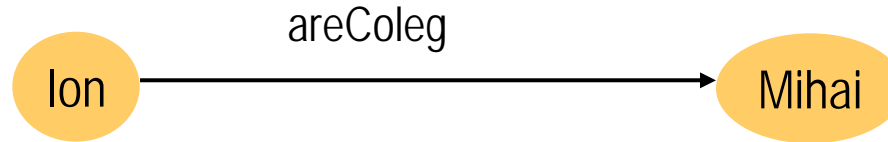
3.2 RDF

- XML
 - Specifica un arbore al documentului
 - Nu identifica continutul documentului
- RDF incearca sa exprime continutul
- RDF permite descrierea resurselor
- O resursa este un obiect
 - pt care se poate da o descriere
 - este identificat printr-un URI dar sau printr-o descriere abstracta (nu neaparat se mapeaza la o adresa de retea)
 - Ex: docs, imgs, videoclipuri, servicii, unele in afara web (oameni, obiecte)
- Un literal este
 - O valoare (string, integer, ..)
 - Nu i se poate da o descriere
 - Exista literalii cu tip: sirul + referinta URI la o XML Schema care descrie tipul

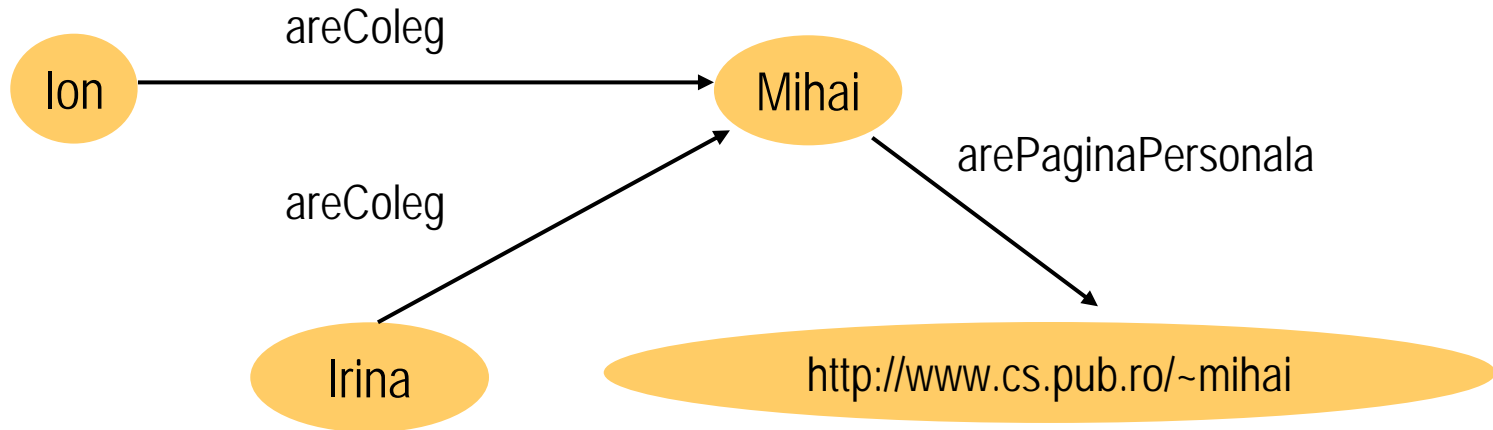
RDF

- RDF se bazeaza pe o gramatica simpla
- Un document RDF este o multime de instructiuni sau triplete
- Fiecare instructiune este formata din
 - *Subject*: o resursa
 - *Object*: o resursa sau un literal
 - *Predicat*: o resursa (proprietate [rdf:Property](#))
 - Subiectul este legat de obiect prin predicat (predicate binare)

RDF

Poate fi reprezentat utilizand serializare XML:
<Ion,areColeg,Mihai>

RDF Schema

- RDF ofera un formalism pentru adnotarea metadatelor si modul de scriere in XML dar nu ofera semnificatie unor relatii standard cum ar fi **subClassOf** sau **type**
 - de ex <Persoana,subClassOf,Animal> nu are o semnificatie speciala
- RDF Schema defineste o “schema de vocabular” care permite definirea ontologiilor
 - ofera semnificatie unor relatii (predicate) standard din RDF (de ex subClassOf)
 - aceasta semnificatie indica cum trebuie interpretata relatia

RDF Schema

- Exemple din RDF Schema :
 - Class
 - Property
 - type
 - subClassOf
 - range
 - domain
- Acestea reprezintă constructorii din RDF Schema utilizați pentru crearea vocabularului:
 - <Persoana,**type**,**Class**>
 - <areColeg,**type**,**Property**>
 - <Profesor,**subClassOf**,Persoana>
 - <Irina,**type**,Profesor>
 - <areColeg,**range**,Persoana>
 - <areColeg,**domain**,Persoana>

3.3 OWL

- Web Ontological Language
- OWL impune restrictii suplimentare
 - bazat pe RDF dar limiteaza "libertatea" RDF
 - odara os emantica formala
- Bazat de Logici de descriere
- Clase
- Indivizi
- Proprietati

OWL

■ Classe

```
<owl:Class rdf:ID="Student"/>
```

```
<owl:Class rdf:ID="Department"/>
```

```
<owl:Class rdf:ID="Course"/>
```

■ Indivizi

```
<Department rdf:ID="CS"/>
```

■ Proprietati

```
<owl:ObjectProperty rdf:ID="takes">
```

```
  <rdfs:domain rdf:resource="#Student"/>
```

```
  <rdfs:range rdf:resource="#Course"/>
```

```
</owl:ObjectProperty>
```

Clase OWL

- Cum se construiește o clasă?

(a) Prin specificarea unui nume de clasă

```
<owl:Class rdf:ID="Student"/>
```

(b) Prin specificarea nume clasă + descendenta

```
<owl:Class rdf:ID="StudentFemeie">
```

```
<rdfs:subClassOf rdf:resource="#Student"/>
```

```
</owl:Class>
```

(c) combinație de operatori logici: owl:IntersectionOf, owl:unionOf, owl:complementOf

sau enumerare owl:oneOf (enumerare toți indivizii)

(d) Restrictii asupra proprietatilor

Clase OWL

- Construirea claselor pe baza restrictiilor aplicate proprietatilor
- Obiectele care satisfac restrictia asupra proprietatii formeaza o clasa anonima
- **owl:Restriction**
- O restrictie poate fi de 2 tipuri
 - **owl:ObjectRestriction** – se aplica pe o proprietate obiect
 - **owl:dataRestriction** – se aplica pe o proprietate tip de date
- Proprietatea asupra careia se aplica restrictia este specificata prin **owl:onProperty**

Clase OWL

```
<owl:ObjectProperty rdf:ID="urmeaza">  
  <rdfs:domain rdf:resource="#Student"/>  
  <rdfs:range rdf:resource="#Curs"/>  
</owl:ObjectProperty>
```

```
<owl:Restriction>  
  <owl:onProperty rdf:resource="#urmeaza"/>  
  <owl:minCardinality  
    rdf:datatype="&xsd;nonNegativeInteger"> 1  
  </owl:minCardinality>  
</owl:Restriction>
```

- O clasa anonima in care membrii urmeaza cel putin un curs. Stiind ca domeniul este Student se poate infera ca este o subclasa a Student.

Clasa Student

```
<owl:Class rdf:about="#Student">  
  <rdfs:subClassOf>  
    <owl:Restriction>  
      <owl:onProperty rdf:resource="#urmeaza"/>  
      <owl:minCardinality  
        rdf:datatype="&xsd;nonNegativeInteger">  
          1  
      </owl:minCardinality>  
    </owl:Restriction>  
  </rdfs:subClassOf>  
</owl:Class>
```

Clasa StudentBun

```
<owl:Class rdf:ID="StudentBun">
  <owl:IntersectionOf rdf:parseType="Collection">
    <rdfs:Class rdf:about="#Student"/>
    <owl:Restriction>
      <owl:onProperty rdf:resource="#urmeaza"/>
      <owl:minCardinality

        rdf:datatype="&xsd;nonNegativeInteger">
          3
      </owl:minCardinality>
      <owl:maxCardinality

        rdf:datatype="&xsd;nonNegativeInteger">
          5
      </owl:maxCardinality>
    </owl:Restriction>
  </owl:IntersectionOf>
</owl:Class>
```

Exemplu de ontologie in Protege

File Edit Reasoner Tools Refactor Tabs View Window Help

Ontology1194348818796.owl <http://www.semanticweb.org/ontologies/2007/10/Ontology1194348818796.owl>

Active Ontology Entities Classes Object Properties Data Properties Individuals OWL Viz DL Query

Asserted Class Hierarchy: AmericanPizza

- Thing
 - CheezyPizza
 - Pizza
 - CheezyPizza
 - NamedPizza
 - AmericanPizza
 - MarcgheritaPizza
 - PizzaBase
 - DeepPanBase
 - ThinAndCrispyBase
 - PizzaTopping
 - CheeseTopping
 - MozzarellaTopping
 - Probe
 - MeatTopping
 - SeafoodTopping
 - VegetableTopping
 - TomatoTopping

Class Annotations: AmericanPizza

Annotations +

Class Annotations Class Usage

Class Description: AmericanPizza

Equivalent classes +

Superclasses +

- NamedPizza
- hasTopping some MeatTopping
- hasTopping some MozzarellaTopping
- hasTopping some TomatoTopping

Inherited anonymous classes

- hasBase some PizzaBase

Instances +

Disjoint classes +

- MarcgheritaPizza

Asserted in: <http://www.semanticweb.org/ontologies/2007/10/Ontology1194348818796.owl>